

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 5/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av marktäktslagen

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Miljöutskottet begärde den 11 februari 2000 utlåtande av grundlagsutskottet om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av marktäktslagen (RP 195/1999 rd). Utlåtande har begärts framför allt om huruvida de föreslagna ändringarna i fråga om täkt till husbehov hindrar markägaren från att skäligen utnyttja sin egendom.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsrådet Helena Korhonen, miljöministeriet
- professor Mikael Hidén
- juris doktor Kalevi Laaksonen
- juris licentiat Pekka Lämsineva.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår vissa ändringar i marktäktslagen som är nödvändiga på grund av markanvändnings- och bygglagen. Vidare föreslås uppföljning av betydande täkt av substanser till husbehov.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så fort som möjligt sedan den blivit antagen och stadfäst.

I motiveringen till lagstiftningsordningen tas de föreslagna ändringarna i bestämmelserna om täkt till husbehov upp. Regeringen har stannat för att lagförslaget inte hindrar markägaren att utnyttja sin egendom i skälig omfattning och att förslaget därmed bör behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

De föreslagna ändringarna gäller täkt av marksubstanser till normalt husbehov för boende eller jord- och skogsbruk dels från egen fastighet, dels från samfällt område och täkt av substanser till annat behov. Enligt det föreslagna nya 3

mom. i 23 a § skall täkt till husbehov från egen fastighet meddelas övervakningsmyndigheten, om takten avser mer än 500 fasta kubikmeter marksubstanser. Enligt ikraftträdelsebestämmelsen skall anmälan om en täktplats som redan används för tagande av substanser anmälas inom

ett år efter lagens ikraftträdande. Anmälningsskyldigheten gäller också täkt till husbehov på samfällt område. Ett nytt inslag är att det vid denna typ av täkt utifrån 4 § 3 mom. också skall iaktas de planläggningskrav som anges i 3 § 2 mom. För täkt till annat än husbehov gäller det nya 3 mom. i 3 §, som innebär ytterligare begränsningar i marktäkt i en strandzon vid ett vattdrag.

De föreslagna ändringarna innebär inskränkningar i rätten att utnyttja egendom och vissa andra förpliktelser som bör bedömas utifrån egendomsskyddet i 15 § 1 mom. grundlagen. Förslagen bör bedömas i ljuset av de generella villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd, s. 4—5). Det är här fråga om en reglering på lagnivå som enligt utskottets uppfattning uppfyller kraven på exakthet och noggrann avgränsning. Utskottet menar att det bakomliggande syftet visar att också kravet på att grunden för en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna skall vara acceptabel föreligger här. Till denna del är det skäl att hänvisa till 20 § grundlagen om ansvar för miljön. Det finns inte heller någonting att anmärka på när det gäller arrangemang i fråga om markägarens rättssäkerhet.

En inskränkning i markägarens rätt att fritt nyttja sin egendom bör också uppfylla proportionalitetskravet. Vid bedömning av inskränkningens acceptabilitet är det i sista hand fråga om hurvida inskränkningen kränker ägarens rätt till normal, skälig och förnuftig användning av sin egendom (se GrUU 2/1997 rd, s. 2/1).

Anmälningsskyldigheten i föreslagna 23 a § är en relativt liten belastning för markägaren och tjänar ett godtagbart tillsynsintresse. Utskottet anser att regleringen står i samklang med proportionalitetskravet. Den föreslagna lydelsen kan ge den uppfattningen att regeringen vill slå fast att en betydande täkt till husbehov omfattar 500 fasta kubikmeter. Utskottet har den uppfattningen att en sådan definitionsmässig reglering inte kan förordas vid hänvisning till 4 § 2 mom. om tillståndstvång vid täkt till husbehov och an-

ser därför att attributet "betydande" absolut bör strykas i lagförslaget.

För täkt till husbehov på samfällt område betyder förslaget att villkoren i 3 § 1, 2 och 4 mom. marktäktslagen därvid skall uppfyllas. Förslaget avser en sådan ny reglering att 2 mom. (134/1999), som gäller hänsyn till planläggningsaspekter, skall tillämpas också på täkt till husbehov på samfällt område. Med andra ord får täkt inom ett stadsplaneområde eller ett område för en generalplan med rättsverkningar inte försvåra användningen av området för det ändamål som det reserverats för i planen och den får inte heller förstöra stads- eller landskapsbilden.

Den föreslagna nya inskränkningen avser att hänsyn måste tas till ett godtagbart och viktigt allmänt intresse. Enligt utskottets mening är det konsekvent med en reglering som avser att planläggningsmässiga krav måste iaktas vid täkt till husbehov på samfällt område, eftersom det är möjligt att marktäkt på sådana områden i princip kan vara mera omfattande och få större verkningar än täkt till husbehov på en egen fastighet. Det finns i regel också alternativa täktplatser på ett samfällt område och dessutom kan det vara möjligt att tillgodose marktäkt till husbehov inom en egen fastighets område. Utskottet anser att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen.

Begränsningen i marktäkt i en strandzon enligt nya 3 mom. i 3 § motsvarar i stor utsträckning 6 a § i den tidigare byggnadslagen (GrUU 21/1996 rd, s. 7). Förslaget skiljer sig från 1 mom. i nämnda paragraf framför allt därigenom att det här inte är fråga om något ovillkorligt förbud utan att marktäkt fortfarande är möjlig av särskilda orsaker. Utskottet anser att förslaget, som i sista hand styr tillståndsförfarandet, svarar mot proportionalitetsprincipen.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 24 mars 2000

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /fkf
Paula Kokkonen /saml
Jouni Lehtimäki /saml
Johannes Leppänen /cent

Hannes Manninen /cent
Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
ers. Jukka Mikkola /sd
Pekka Ravi /saml.

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Jarmo Vuorinen.

